

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні потребує вирішення широкого кола питань, пов'язаних з будівництвом демократичної держави з ринковою економікою, розвиненою системою соціальних стандартів і гарантій для кожного її громадянина незалежно від місця проживання.

Важлива роль у демократичній державі належить місцевому самоврядуванню — головному елементу саморегуляції та самоуправління громадян. Місцеве самоврядування сприяє усуненню певної відчуженості населення від влади, є одним з механізмів, здатним підвищити ефективність управління на всіх рівнях.

Впровадження основ місцевого самоврядування потребує подальшого правового регулювання діяльності міських і сільських територіальних громад, їх рад, виконавчих комітетів, а також інформаційного забезпечення розвитку місцевого самоврядування.

“Теорія та історія місцевого самоврядування” — одна з дисциплін, що створює основну базу знань, необхідну для ефективного підготовки фахівців з менеджменту організації, в галузі державного управління та місцевого самоврядування, міського господарства, а також для роботи в громадських організаціях.

Підготовка фахівців у сфері менеджменту організації, а також соціології місцевого самоврядування і державного управління має на меті дати студентам теоретичні знання та виробити в них практичні навички опрацювати й обґрунтовувати конкретні пропозиції, які стосуються актуальних проблем державного управління та місцевого самоврядування, діяльності громадських організацій, управління містом.

У навчальній програмі дисципліни “Теорія та історія місцевого самоврядування” для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр міститися як теоретичний матеріал, так і специфіка застосування отриманих знань і навичок на практиці.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- теорію місцевого самоврядування як комплексну галузь права та державного управління;
- поняття та головні ознаки місцевого самоврядування, об'єкт і предмет, мету і завдання дисципліни;
- основні засади місцевого самоврядування як форми здійснення влади народом;
- матеріальну та фінансову основу місцевого самоврядування, яка включає комунальну (муниципальну) власність, муніци-

Підготовлено професором кафедри організації самоврядування
В. В. Омельчуком

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування (протокол
№ 3 від 31.10.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Омельчук В. В. Навчальна програма дисципліни “Теорія та історія місцевого самоврядування” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Теорія та історія місцевого самоврядування”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

- пального бюджет і фінанси, позабюджетні джерела доходів органів місцевого самоврядування тощо;
 - роль територіальної громади в системі місцевого самоврядування;
 - нормативно-правове забезпечення та правові основи здійснення населенням місцевого самоврядування;
 - структуру органів місцевого самоврядування України;
 - компетенцію та повноваження, види відповідальності в системі місцевого самоврядування, особливості реалізації конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні;
 - витоки місцевого самоврядування в Україні, розвиток системи місцевого самоврядування в добу Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, Литовсько-Польський період і добу Речі Посполитої;
 - роль козацтва та Магдебурзького права в становленні та розвитку національної системи місцевого самоврядування;
 - розвиток місцевого самоврядування в Українській Козацькій державі та Запорозькій Січі;
 - наступ царизму на автономні права України, у результаті чого майже на століття була зведена нанівець система місцевого самоврядування в Україні;
 - особливості розвитку місцевого самоврядування в Наддніпрянській та Західній Україні в XIX – на початку XX ст.;
 - відродження та розвиток національної системи місцевого самоврядування в ході Української революції 1917–1920 рр.;
 - специфіку розвитку місцевого самоврядування в Україні в радянську добу та на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (20–30-ті роки XX ст.);
 - становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України;
 - особливості становлення та розвитку місцевого самоврядування в зарубіжних країнах;
 - види муніципальних систем у країнах Європи, Америки, Азії та інших континентів і особливості проведення муніципальних реформ у зарубіжних країнах на сучасному етапі розвитку.
- Нарешті, студенти зможуть порівняти вітчизняний і зарубіжний досвід розвитку системи місцевого самоврядування.
- Огже, програма навчальної дисципліни “Теорія та історія місцевого самоврядування” спрямована на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ і застосування ними здобутих знань, умінь і навичок на практиці.

Дисципліна “Теорія та історія місцевого самоврядування” викладатиметься з урахуванням найсучасніших інтерактивних методик.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *дисципліни*

“ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль I. Теоретичні основи місцевого самоврядування	
1	Теорія місцевого самоврядування як комплексна галузь права
2	Основні засади місцевого самоврядування як форми здійснення влади народом. Теоретичні засади розвитку місцевого самоврядування
3	Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування
4	Правові основи здійснення населенням права місцевого самоврядування
5	Нормативно-правове забезпечення місцевого самоврядування
6	Територіальна громада в системі місцевого самоврядування
7	Інституціональна структура місцевого самоврядування в Україні
8	Реалізація конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні
9	Компетенції та повноваження місцевого самоврядування. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування
Змістовий модуль II. Історія українського місцевого самоврядування	
10	Зародження елементів місцевого самоврядування на українських землях в епоху Середньовіччя (X–XVII ст.)
11	Місцеве самоврядування на українських землях у складі Російської та Австрійської імперій (XVIII – початок XX ст.)
12	Місцеве самоврядування в Україні в роки Української Національної революції 1917–1920 рр. та за радянських часів
13	Становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України
Змістовий модуль III. Світовий досвід організації місцевого самоврядування	
14	Види муніципальних систем у зарубіжних країнах
15	Сучасні муніципальні реформи в зарубіжних країнах
Разом годин: 108	

ЗМІСТ **дисципліни** **“ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ”**

Змістовий модуль І. Теоретичні основи місцевого самоврядування

Тема 1. Теорія місцевого самоврядування як комплексна галузь права

Зміст теорії місцевого самоврядування. Основні принципи місцевого самоврядування. Методи місцевого самоврядування. Джерела права місцевого самоврядування. Структура права місцевого самоврядування. Норми та інститути місцевого самоврядування в Україні. Місце місцевого самоврядування в правовій системі держави.
Література [4; 15; 20; 23; 25; 26; 28; 40; 44; 51]

Тема 2. Основні засади місцевого самоврядування як форми здійснення влади народом. Теоретичні засади розвитку місцевого самоврядування

Поняття місцевого самоврядування. Завдання та функції місцевого самоврядування. Система та інститути місцевого самоврядування. Основні теоретичні концепції місцевого самоврядування. Правова основа місцевого самоврядування. Демографічна та територіальна основи місцевого самоврядування. Соціальні основи місцевого самоврядування.

Література [4; 15; 20; 23; 25; 26; 28; 40; 44; 51]

Тема 3. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування

Роль комунальних підприємств, установ та організацій в соціально-економічному розвитку міста. Комунальна (муніципальна) власність та її складові. Сутність і роль муніципальних фінансів в економічному і соціальному розвитку міст. Функції муніципальних фінансів. Особливості формування доходів і видатків муніципальних бюджетів. Сутність міжбюджетних трансфертів. Види міжбюджетних трансфертів. Особливості управління фінансово-економічними ресурсами міст. Касове виконання муніципальних бюджетів.

Література [6; 7; 16–18; 24; 31; 35–37; 42; 56; 57]

Тема 4. Правові основи здійснення населенням права місцевого самоврядування

Участь населення у формуванні органів місцевого самоврядування. Норми, в яких закріплені правові гарантії місцевого самоврядування. Форми прямої демократії. Право на проведення місцевих референдумів. Інститути локальної демократії в системі місцевого самоврядування в Україні.

Література [4; 15; 20; 23; 25; 26; 28; 40; 44; 51]

Тема 5. Нормативно-правове забезпечення місцевого самоврядування

Сутність нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування. Види нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування. Об'єктивні передумови нормативно-правового розвитку місцевого самоврядування в Україні. Основні конституційно-правові теорії місцевого самоврядування. Інститут місцевого самоврядування в Україні та джерела його нормативно-правового забезпечення. Підзаконне регулювання місцевого самоврядування. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні. Законодавчі основи місцевого самоврядування в Україні. Підзаконні нормативно-правові акти в галузі місцевого самоврядування.

Література [1; 2; 9; 15; 19; 21; 25; 32; 41; 48; 52; 54; 58]

Тема 6. Територіальна громада в системі місцевого самоврядування

Сутність територіальної громади. Місце територіальної громади в системі місцевого самоврядування. Поняття територіальної громади в нормативно-правових актах України. Вітчизняні та зарубіжні теорії про територіальну громаду. Ознаки територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування. Види територіальних громад в Україні. Функції територіальних громад. Головні ознаки територіальної громади. Територіальна громада як суб'єкт підприємницької діяльності у сфері надання громадських послуг. Участь територіальної громади у місцевому самоврядуванні. Форми діяльності територіальних громад.

Література [3; 5; 7; 14; 26; 27; 33; 34; 47; 48; 58]

Тема 7. Інституціональна структура місцевого самоврядування в Україні

Поняття системи органів місцевого самоврядування. Види органів місцевого самоврядування. Представницькі органи місцевого самоврядування. Вибірні посадові особи місцевого самоврядування. Обласні та районні ради. Сільський, селищний та міський голови. Виконавчі органи місцевого самоврядування. Статус депутата місцевої ради. Правове регулювання нових утворень у системі місцевого самоврядування. Служба в органах місцевого самоврядування.

Література [4; 15; 20; 23; 25; 26; 28; 40; 44; 51]

Тема 8. Реалізація конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні

Засади поєднання форм безпосередньої та представницької демократії у здійсненні місцевого самоврядування. Правові засади взаємодії держави і місцевого самоврядування. Організаційно-функціональні та конституційно-правові засади місцевого самоврядування. Проблеми реалізації правових засад місцевого самоврядування. Особливості реалізації конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні.

Література [4; 15; 20; 23; 25; 26; 28; 40; 44; 51]

Тема 9. Компетенції та повноваження місцевого самоврядування. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування

Сутність компетенції та повноваження місцевого самоврядування. Зміст компетенції місцевого самоврядування. Закріплення сфери компетенції та повноважень місцевого самоврядування в Конституції та Законах України. Сутність відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Основні види відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Особливості відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

Література [4; 15; 20; 23; 25; 26; 28; 40; 44; 51]

Змістовий модуль II. Історія українського місцевого самоврядування

Тема 10. Зародження елементів місцевого самоврядування на українських землях в епоху Середньовіччя (X–XVII ст.)

Витоки місцевого самоврядування в Україні. Зародження елементів місцевого самоврядування в Україні в епоху Київської Русі. Роз-

виток місцевого самоврядування в Україні в Галицько-Волинському князівстві. Місцеве самоврядування в Україні в Литовсько-Польську добу. Розвиток місцевого самоврядування на українських землях у добу Речі Посполитої (1569–1648 рр.). Місцеве самоврядування в Українській козацькій державі (друга половина XVII – XVIII ст.). Самоврядування Запорозької Січі.

Література [8; 10; 23; 25; 29; 39; 43; 47; 48]

Тема 11. Місцеве самоврядування на українських землях у складі Російської та Австрійської імперій (XVIII – початок XX ст.)

Ліквідація інституту гетьманства та органів місцевого самоврядування в Лівобережній Україні царським урядом протягом другої половини XVIII ст. Ліквідація Запорозької Січі. Впровадження загальноімперських органів влади та управління на території Лівобережної та Правобережної України. Миські та сільські громади в Наддніпрянській Україні в першій половині XIX ст. Розвиток місцевого самоврядування в Західній Україні в XIX – на початку XX ст. Вплив земської реформи на розвиток місцевого самоврядування в Наддніпрянській Україні. Місцеве самоврядування в Наддніпрянській Україні на початку XX ст.

Література [8; 10; 23; 25; 29; 39; 43; 47; 48]

Тема 12. Місцеве самоврядування в Україні в роки Української Національної революції 1917–1920 рр. та за радянських часів

Революційна ситуація в Україні та організація діяльності органів місцевого самоврядування в період Української Центральної ради. Місцеве самоврядування в Україні в добу Гетьманату П. Скоропадського та Директорії УНР. Західноукраїнська Народна Республіка та її органи місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування на західноукраїнських землях у складі Другої Речі Посполитої, Чехословацької республіки і Румунської монархії. Місцеве самоврядування в Українській РСР (20–80-ті роки XX ст.). Повноваження органів місцевого самоврядування (Рад) в Українській РСР у 20–80-х роках XX ст.

Література [8–10; 20; 23; 25; 29; 46]

Тема 13. Становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України

Декларація про державний суверенітет України та її вплив на становлення інституту місцевого самоврядування. Закон України “Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування”. Висвітлення місцевого самоврядування в Конституції України. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” та його роль в становленні інституту місцевого самоврядування. Європейська Хартія місцевого самоврядування та її ратифікація Україною.

Література [3; 11–14; 20; 22; 38; 45; 49; 50; 55]

Змістовий модуль III. Світовий досвід організації місцевого самоврядування

Тема 14. Види муніципальних систем у зарубіжних країнах

Основні види муніципальних систем у зарубіжних країнах. Англо-американська (англосаксонська) модель. Контигентальна модель. Іберійська модель. Радянська модель. Види організаційно-правових форм місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

Література [4; 5; 20; 25; 38; 41; 54; 59; 60]

Тема 15. Сучасні муніципальні реформи в зарубіжних країнах

Сутність здійснення муніципальних реформ у зарубіжних країнах. Мета та завдання проведення муніципальних реформ у зарубіжних країнах. Структурні реформи. Функціональні реформи. Недоліки в проведенні муніципальних реформ у зарубіжних країнах. Муніципальні реформи в країнах Європи.

Література [4; 5; 20; 25; 38; 41; 54; 59; 60]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи передбачає розвиток навичок самої пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу. Вибір теми — довільний.

Контрольна робота виконується на скріплених аркушах паперу формату А4. На титульній сторінці вказуються: назва дисципліни (“Теорія та історія місцевого самоврядування”); прізвище, ім’я, по батькові студента, домашня адреса; номер групи. Контрольна робота має містити план і список літератури та повинна складатися з вступу, кількох розділів і висновків. На останній сторінці ставиться дата ви-

конання роботи та підпис студента. Роботу необхідно здавати в наукову частину в установленний термін.

У ході написання контрольної роботи студент має використовувати вітчизняні та іноземні інформаційні матеріали, самостійно проводити пошук документальної та фактографічної інформації, здійснювати систематизацію та узагальнення даних, виявляти ключові моменти, використовувати електронну пошту та телеконференції, застосовуючи методи пошуку в мережі Інтернет.

До заліку чи іспиту студент допускається, якщо контрольну роботу оцінено позитивно.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Теоретико-методологічні засади місцевого самоврядування.
2. Теорія місцевого самоврядування як комплексна галузь права.
3. Основні засади місцевого самоврядування як форми здійснення влади народом.
4. Теоретичні засади розвитку місцевого самоврядування.
5. Роль муніципальної (комунальної власності) у формуванні фінансово-економічних ресурсів міст.
6. Особливості формування доходів і видатків муніципальних бюджетів.
7. Правові основи здійснення населенням права місцевого самоврядування.
8. Інститути локальної демократії в системі місцевого самоврядування в Україні.
9. Інститут місцевого самоврядування в Україні та джерела його нормативно-правового забезпечення.
10. Світова практика нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування.
11. Поняття територіальної громади як первинного суб’єкта місцевого самоврядування.
12. Види та функції територіальних громад в Україні.
13. Інституціональна структура місцевого самоврядування в Україні.
14. Статус службовців органів місцевого самоврядування.
15. Реалізація конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні.
16. Роль статутів територіальних громад як засобів реалізації місцевого самоврядування.

17. Компетенції та повноваження місцевого самоврядування.
18. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
19. Зародження елементів місцевого самоврядування на українських землях в епоху Середньовіччя (X–XVII ст.).
20. Місцеве самоврядування в Україні в добу Хмельниччини.
21. Місцеве самоврядування на українських землях у складі Російської імперії (XVIII – початок XX ст.).
22. Місцеве самоврядування на українських землях у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій (XVIII – початок XX ст.).
23. Місцеве самоврядування в Україні в період Української держави Павла Скоропадського.
24. Місцеве самоврядування в Радянській Україні в 20–80-ті роки XX ст.
25. Становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України.
26. Нормативно-правова база становлення місцевого самоврядування в незалежній Україні.
27. Світовий досвід організації місцевого самоврядування.
28. Види муніципальних систем у зарубіжних країнах.
29. Сучасні муніципальні реформи у зарубіжних країнах.
30. Структурні та функціональні муніципальні реформи у зарубіжних країнах: порівняльна характеристика.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке місцеве самоврядування?
2. Назвіть основні принципи місцевого самоврядування.
3. Розкрийте зміст теорії місцевого самоврядування.
4. Висвітліть основні норми місцевого самоврядування.
5. Назвіть основні групи правових відносин місцевого самоврядування.
6. Що таке матеріально-правові норми права?
7. Що розуміється під функціями місцевого самоврядування? Назвіть основні функції місцевого самоврядування.
8. Розкрийте основні напрями місцевої самоврядної діяльності.
9. Що закріплюють норми права місцевого самоврядування?
10. Назвіть головні проблеми комплексного соціально-економічного розвитку самоврядних територіальних утворень.
11. Що таке демографічні основи місцевого самоврядування?

12. Розкрийте сутність поняття територіальні основи місцевого самоврядування.
13. Розкрийте функції муніципальних фінансів.
14. Які ви знаєте основні доходи муніципальних бюджетів?
15. Назвіть основні видатки муніципальних бюджетів.
16. Що таке міжбюджетні відносини?
17. Назвіть основні муніципальні податки та збори.
18. Назвіть основні види міжбюджетних трансфертів.
19. Назвіть основні форми прямого волевиявлення громадян.
20. Розкрийте сутність мажоритарної виборчої системи.
21. Яким чином здійснюється формування виборчих комісій?
22. Назвіть основні форми прямої демократії.
23. На яких принципах базується організація та проведення загальних зборів громадян за місцем проживання?
24. Які органи влади уповноважені надавати право на проведення місцевих референдумів?
25. У чому полягають об'єктивні передумови нормативно-правового розвитку місцевого самоврядування в Україні?
26. Охарактеризуйте поняття місцевого самоврядування.
27. Розкрийте структуру місцевого самоврядування адміністративно-територіальної одиниці.
28. У чому полягають конституційні права та обов'язки громадян України?
29. Проаналізуйте світову практику нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування.
30. Назвіть суб'єкти конституційних правовідносин в системі місцевого самоврядування.
31. Яким чином територіальна громада впливає на організацію роботи органів місцевого самоврядування?
32. Коли був прийнятий статут територіальної громади?
33. У чому полягають головні ознаки територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування?
34. Яке гарантійне право людини на індивідуальність забезпечує територіальна громада?
35. Охарактеризуйте кількісний підхід до вивчення територіальних спільнот.
36. Назвіть основні форми діяльності територіальних громад.
37. Розкрийте сутність інституціональної структури місцевого самоврядування.

38. Чому є обов'язковою наявність рад в системі місцевого самоврядування?
39. В яких випадках можуть бути припинені повноваження рад?
40. Назвіть головних посадових осіб рад.
41. Порівняйте повноваження сільського та міського голів.
42. На які терміни обираються сільський, селищний і міський голови?
43. Яким чином можна поєднати форми безпосередньої та представницької демократії у здійсненні місцевого самоврядування?
44. Розкрийте роль статутів територіальних громад у здійсненні місцевого самоврядування.
45. Хто є загальнонаціональним виразником волі народу?
46. Яким чином тлумачаться засади народовладдя?
47. Назвіть головні проблеми забезпечення інституту комунальної власності в Україні.
48. Яким чином можна забезпечити матеріально-фінансову самостійність місцевого самоврядування?
49. Розкрийте структуру компетенції місцевого самоврядування.
50. Що таке суб'єкти муніципальних правовідносин?
51. Що таке делегована (доручена) компетенція місцевого самоврядування?
52. Що таке власні повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування?
53. Охарактеризуйте делеговані повноваження органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
54. Що є підставами відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою?
55. Коли з'явилися перші елементи місцевого самоврядування на українських землях?
56. Дайте порівняльну характеристику розвитку місцевого самоврядування в Київському та Галицько-Волинському князівствах.
57. З якого часу Магдебурзьке право набуло свого поширення на українських землях?
58. Покажіть місце козацького самоврядування в політико-адміністративній системі Речі Посполитої.
59. Охарактеризуйте особливості побудови полково-сотенного устрою козацької республіки.
60. Назвіть основні органи самоврядування Запорозької Січі.
61. Коли було ліквідовано інститут гетьманства в Лівобережній Україні?
62. Коли була ліквідована Запорозька Січ царським режимом?

63. Дайте порівняльну характеристику розвитку системи місцевого самоврядування в Наддніпрянській і Західній Україні в XIX – на початку XX ст.
64. Коли були запроваджені сільські товариства в Наддніпрянській Україні?
65. В яких губерніях Наддніпрянської України на початку XX ст. з'явилися земства?
66. З яких органів складалася система міського самоврядування в Наддніпрянській Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.?
67. Дайте порівняльну характеристику розвитку системи місцевого самоврядування в Наддніпрянській Україні в дореволюційні часи та в добу Української Центральної Ради.
68. Розкрийте структуру органів місцевого самоврядування в Україні в добу Гетьманату Павла Скоропадського.
69. Чим відрізнялася структура місцевого самоврядування в Україні в добу Гетьманату та Директорії УНР?
70. Порівняйте структуру органів місцевого самоврядування в Радянській Україні та на Західноукраїнських землях.
71. Висвітліть основні напрями діяльності органів місцевого самоврядування в Закарпатській Україні в міжвоєнний період.
72. Яким чином впливали органи місцевого самоврядування на вирішення проблем місцевого значення в період “перебудови”?
73. Виділіть основні етапи становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України.
74. Коли було прийнято Закон України “Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування”?
75. Яким чином місцеве самоврядування розглядається в Конституції України?
76. Коли було прийнято Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”?
77. Яку роль відіграла Європейська Хартія місцевого самоврядування в становленні інституту місцевого самоврядування в незалежній Україні?
78. Коли був прийнятий Бюджетний Кодекс України?
79. Дайте розгорнутий аналіз правових форм організації місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
80. В яких країнах поширена англосаксонська модель місцевого самоврядування?
81. Охарактеризуйте особливості континентальної моделі територіального управління.

82. Чим відрізняється континентальна модель територіального управління від іберійської?
83. Висвітліть характерні особливості радянської моделі територіального управління.
84. В яких країнах поширені змішані моделі територіального управління?
85. Розкрийте сутність муніципальних реформ.
86. Покажіть мету та завдання муніципальних реформ.
87. Яким чином здійснюються муніципальні реформи в країнах Європи?
88. Висвітліть основні складові проведення муніципальних реформ у країнах Європи та США.
89. Розкрийте характерні особливості проведення муніципальних реформ в Російській Федерації.
90. Дайте порівняльну характеристику проведення муніципальних реформ у країнах Західної Європи та СНД.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Адміністративне право України*: Підручник / За ред. проф. Ю. П. Битяка. — Х.: Право, 2000. — 377 с.
2. *Батанов О. В.* Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: Монографія / За заг. ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Концерн "Вид-дім "Ін Юре", 2003. — 512 с.
3. *Батанов О. В.* Територіальна громада — основа місцевого самоврядування в Україні: Монографія. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 260 с.
4. *Бориславська О.* Місце самоврядування в Україні: теорія та практика реалізації конституційно-правових засад. — Л.: Вид-во ПАІС, 2005. — 208 с.
5. *Біленчук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В.* Місце самоврядування в Україні (муніципальне право): Навч. посіб. — К.: Атіка, 2000. — 304 с.
6. *Бюджетний кодекс України*: За станом на 24 липня 2006 р. — К.: Парламентське вид-во, 2006. — 96 с.
7. *Владимиров К. М.* Місцеві фінанси: Навч. посіб. / К. М. Владимиров, Н. Г. Чуйко, О. Ф. Рогальський. — Херсон: Олді-плюс, 2006. — 352 с.

8. *Гураль П. Ф.* Територіальна громада в Україні. Історико-правове дослідження: Монографія. — Л.: Львів. ДУВС "Край", 2008. — 468 с.
9. *Деся Ю. В.* Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії та практики. — Донецьк, 2004. — 280 с.
10. *Дорошенко Д. І.* Нарис історії України. — Л.: Світ, 1991. — 576 с.
11. *Закон України "Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів"* // ВВР України. — 1998. — № 3-4. — Ст. 15.
12. *Закон України "Про Всеукраїнський та місцевий референдуми"* // ВВР України. — 1991. — № 33. — Ст. 443.
13. *Закон України "Про державну службу"*. За станом на 5 травня 2000 р. — Верховна Рада України. Офіційне видання. — К., 2000.
14. *Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні"* // ВВР України. — 1997. — Ст. 170.
15. *Журавський В. С., Серьогін В. О., Ярмиш Н.* Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. — К.: Концерн "Вид-дім "Ін Юре", 2003. — 672 с.
16. *Кабанець А. Г.* Місцеві фінанси. — Х.: Вид-во ХНЕУ, 2006. — 56 с.
17. *Кириленко О. П.* Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). — К.: НІОС, 2000. — 381 с.
18. *Кириленко О. П.* Місцеві фінанси: Навч. посіб. — Тернопіль: Астон, 2004. — 192 с.
19. *Коваленко А. А.* Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні: питання теорії та практики. — К.: Довіра, 1997. — 131 с.
20. *Коваленко А. А.* Теорія і практика місцевого самоврядування в Україні. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. — 464 с.
21. *Колтаков В. К.* Адміністративне право України. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 752 с.
22. *Конституція України* // ВВР України. — 1996. — № 30. — Ст. 142.
23. *Кравченко В. В.* Місце самоврядування в Україні: історія, сучасність, перспективи розвитку: Навч. посіб. — К., 2000. — 206 с.
24. *Кравченко В.* Місцеві фінанси України: Навч. посіб. — К.: Знання, 1999. — 487 с.
25. *Кравченко В. В., Пітицький М. В.* Муніципальне право України: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2003. — 672 с.
26. *Кудіба В. С.* Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні. — Л.: Літопис, 2001. — 375 с.

27. *Кубіда В. С.* Організаційно-функціональні принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. — К.: МАУП, 2003. — 568 с.
28. *Кубіда В. С.* Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. — К.: МАУП, 2004. — 431 с.
29. *Історія держави і права України: У 2 ч. / За заг. ред. акад. А. Й. Рогожина.* — К.: Ін Юре, 1996. — Ч. 1. — 368 с. — Ч. 2. — 370 с.
30. *Місцеве самоврядування: Зб. нормат.-прав. актів.* — Х.: Гриф, 2002. — 688 с.
31. *Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О. П. Кириленка.* — К.: Знання, 2006. — 677 с.
32. *Муниципальное право Украины: Підручник / Кол. авт.; За ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького.* — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 592 с.
33. *Муниципальное право: Учеб. для вузов / Под ред. А. М. Никитина.* — М., 2000. — 377 с.
34. *Основи муніципального права України: Навч. посіб. / За ред. М. І. Корнієнка.* — К., 2000. — 426 с.
35. *Петленко Ю. В.* Місцеві фінанси: Опорний конспект лекцій / Ю. В. Петленко, О. Д. Рожко. — К.: Кондор, 2004. — 282 с.
36. *Сазонцев І. Л.* Управління місцевими фінансами: Навч. посіб. / І. Л. Сазонцев, Т. В. Гринько, Г. Ю. Придатко. — К.: ЦНЛ, 2006. — 264 с.
37. *Сулицва О. О.* Місцеві фінанси: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2005. — 560 с.
38. *Тодика Ю. М.* Конституція України: проблеми теорії і практики. — Х.: Факт, 2000. — 608 с.
- Додаткова*
39. *Антонович В. Б.* Про козацькі часи на Україні. — К.: Дніпро, 1991. — 238 с.
40. *Баймуратов М.* Конституційно-проектная регламентация местного самоуправления территориальных коллективов // Юридический вестник. — 1996. — № 1. — С. 95–100.
41. *Бакуменко В. Д.* Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики. — К.: Вид-во НАДУ, 2000. — 328 с.
42. *Бедь В. В.* Фінанси: Навч.-метод. посіб. / В. В. Бедь, Ю. М. Когут. — К.: МАУП, 2004. — 168 с.
43. *Голобуцький В.* Запорозьке козацтво. — К.: Вища шк., 1994. — 539 с.
44. *Горбачов О.* Теоретические основы самоуправления // Территориальная громада як основа місцевого самоврядування. Матеріали Міжнарод. наук.-практ. семінару. м. Донецьк, 15–18 жовтня 1998 р. — Донецьк, 1999. — С. 82–85.

45. *Гудков О.* Роль органов местного самоуправления как выразителей воли территориальных громад в обеспечении прав граждан // Территориальная громада як основа місцевого самоврядування. Матеріали Міжнарод. наук.-практ. семінару. м. Донецьк, 15–18 жовтня 1998 р. — Донецьк, 1999. — С. 86–92.
46. *Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монографія / За ред. О. Ю. Оболенського.* — Хмельницький, 1999. — 412 с.
47. *Державне управління в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. Б. Авер'янова.* — К., 1999. — 266 с.
48. *Іванова Т. В.* Організація місцевого самоврядування в Україні: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2005. — 112 с.
49. *Копиленко М., Копиленко О.* Місцеве самоврядування: місцева влада і місцева державна адміністрація Української гетьманської держави // Місцеве та регіональне самоврядування в Україні, 1992. — Вип. 3. — С. 25–35.
50. *Копиленко О.* Місцеве самоврядування в Україні: досвід і проблеми // Місцеве та регіональне самоврядування в Україні, 1992. — Вип. 3. — С. 36–46.
51. *Кубіда В., Чушичко В.* Поняття місцевого самоврядування в Україні // Право України. — 1998. — № 5. — С. 17–21.
52. *Кукілевська Ж. Д.* Правові основи місцевого самоврядування: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2006. — 166 с.
53. *Лацимба М., Бондаренко В.* Як територіальна громада може впливати на вирішення питань місцевого значення. — К., 2007. — 108 с.
54. *Малиновський В. Я.* Державне управління: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2003. — 575 с.
55. *Місцеве самоврядування в столиці України / За ред. О. М. Невеєва.* — К., 2000. — 280 с.
56. *Музика О. А.* Доходи місцевих бюджетів за українським законодавством. — К.: Атіка, 2004. — 344 с.
57. *Теорія фінансів: Навч. посіб. / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко, А. А. Льенко та ін.* — К.: ЦНЛ, 2005. — 480 с.
58. *Теорія держави і права: Навч. посіб. / За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Колейчикова.* — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 288 с.
59. *Ткачук А., Аграновф Р., Тревор Б.* Місцеве самоврядування: світовий та український досвід: Посібник. — К.: Заповіт, 1997. — 177 с.
60. *Тодика Ю. Н., Сутрулюк Е. В.* Конституционное право Украины: отрасль права и наука. — Симферополь: Таврида, 1997. — 314 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Теорія та історія місцевого самоврядування”	5
Зміст дисципліни	
“Теорія та історія місцевого самоврядування”	6
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	10
Теми контрольних робіт.....	11
Питання для самоконтролю.....	12
Список літератури	16

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп'ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4490

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротативний трафаретний.

Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідчення про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*